

Efesus

Nalobulat napisulan aPol totosi van hən alat a Efesus

Ase itos nalobulat napisulan egai?

APol itosi.

Itos nalobulat napisulan egai hən nəsa?

Itosi hən həvūsani ke najos savi naim nalo-tuan ideh be evi nəvanuan gail lotoləmas bun aYesu, lotogol nəsa tokele.

Itos nalobulat egai mōs ase?

Nalobulat egai evi napisulan aPol totosi van hən alat siYesu len naut a Efesus.

APol itos nalobulat egai ɲais mai len naut a be?

APol itosi pəpadaɲ hən nasihau A.D. 62 nəboɲ totoh len naim bəbaɲis aRom.

1) Nə-ke-ivoi-an (1.1-2)

2) AYesu mai nəvanuan san gail. Nəmauran veveu aGot toum həni len alat siYesu (1.3–3.21)

3) Nəmauran veveu silat siYesu len navile a pan. Imabe? (4.1–6.20)

4) Nə-maris-kotovi-an (6.21-24)

Na-ke-ivoi-an van hən alat a Efesus

¹ Ginau aPol, len naləɲonian siGot, gai ilekis hən ginau hən notovi ahai pispisul seKристо, aYesu. Ginau nutos nalobulat napisulan egai van hən gamit məttovi siGot len naut a Efesus, gamit məttokad nadələmian len aKристо aYesu.* ² AGot aTəmadato mai Nasuɓ aYesu Kристо areviol kəmas

---

* **1:1:** Uman 18.19-21, 19.1-40

hən navoian mai gamito, arigol nəlomit tikad natəmat.

Navoian aGot togole mōs gidato

³ Datisal suh aGot, aTata siMasta sidato, aYesu Kristo! Bathut nəbonan dattokade mai aKristo, aGot ivoi masuṽ hən gidato len navoian p̄isi togəm len aNunun, navoian p̄isi lotogəm len nəməv.

⁴ Navoian san imaiegai: A mō buni, nəboŋ aGot satub̄at gol navile a pan sal, ilekis hən gidato tia gol datub̄on mai aKristo hən datḃevi esan səb̄on. Ilekis hən gidato hən datḃinor len nəhon, nəsaan ḃeb̄uer len gidato. Sutuai len na-ləmas-buni-an san, ⁵ aGot inau koti tia ke ḃipat kuv gidato hum dattovi anatun san gail len nəsa aYesu Kristo ḃigole, ale gagai aYesu igole tia. AGot igol tomaienān husur eləŋon togole, igol gai ehəhaṽur. ⁶ Igol natgalen p̄isi hən datḃisal suhi hən nəyalyalan hən navoian toviol kəmas həni mai gidato len aNatun gai toləmas buni.

⁷ Len nəda hən nəmatan siNatun, aGot igol datukad nəmakuvan. AGot eruḃat nəsaan sidat gail dan gidato husur topul masuṽ hən navoian. ⁸ Naviol-kəmas-an san hən navoian mai gidato epul səsəhov. Len namitisau hən nəmauran tonor mai na-ləboi-səhoti-an san p̄isi, ⁹ aGot ehəhaṽur hən tokel vəhot nə-nau-utaut-an sua san tosusuah. Sutuai tia aGot ikad nə-nau-utaut-an gai toke tigole len nəsa aKristo ḃigole. Ale aGot ikel vəhot nə-nau-utaut-an en san mai gidato. ¹⁰ Nə-nau-utaut-an san imaiegai ke: len nəboŋ ḃinor həni balai, aGot dereh tigol natit p̄isi len nəməv mai natit p̄isi len navile a pan lib̄onḃon pipihəbəlān aKristo. AKristo dereh tikad nədaŋan hən na-il-a-mō-an hən natgalen p̄isi. ¹¹ Len aKristo, aGot ilekis hən

dattovi esan gail. Ilekis hən gidato sutuai tia tonor hən nə-nau-utaut-an san. Ale igol natit p̄isi ehusur nə-nau-utaut-an hən naləŋonian san ¹² hən ke, ginamit, namttovi nametəkav hən namttoriŋ nəlonamito len aKristo, namtb̄itoh hən namtb̄isal suh nəyalyalan siGot.*

¹³ Gagai gamit am mətsavi Ju məttosəsəlōŋ hən nakitinan, na-kel-uri-an tovoi ke aGot ilav kuv gamit dan nəsaan samito. Ale nəboŋ məttoriŋ nəlomit len aKristo, aGot eviol hən aNunun mai gamito hum tokel gati tia, gai ita gat nahəsən len gamito hən məttovi esan. ¹⁴ ANunun aGot evi nə-ta-gati-an ke natit p̄isi aGot tokel gati ke, teviol həni mai gidato, datikade balai, nəboŋ nəmakuvan silat lotovi esan b̄ihav. Datisal suh nəyalyalan san!

Nasipaan mai na-sor-tuṽ-an

¹⁵ Imagenan, nəboŋ notosəsəlōŋ həni ke məttokad nadələmian len Nasub̄ aYesu, mai məttoləmas bun alat siGot p̄isi, len nəboŋ enan vəbar daməŋgai, ¹⁶ nosipa vi təban aGot tabtab hən gamito, nanonjan ebuer. Nusor tuṽ m̄os gamit akis ¹⁷ van hən aGot Tata toyalyal, aTəman aMasta sidato, aYesu Kristo. Nousi ke, len aNunun, teviol hən namitisau hən nəmauran tonor, mai tikel vəhot aGot mai gamito, hən na-ləboi-bun-gai-an b̄etibau am len gamito. ¹⁸ Nousi am ke, tigol məteləboi buni len nəlomito hən nə-vatvat-viri-an aGot tokis gamit hən mətb̄ikade. Nuke məteləboi səhot napul-masuṽ-an hən navoian toyalyal gai tokel gati ke, teviol həni mai nəvanuan san gail. ¹⁹ Nusor tuṽ ke məteləboi nəyalyalan hən nədaŋjan san tosehər

---

* **1:12:** Gegai aPol isor husur gai mai naJu gail.

bun natideh dattoləboi datbīnau səhoti, nədaŋan enan san tovi tarhət sidat dattoriŋ nəlodat len aKris̄to. Evi nabiltidaŋan gai toum lan ²⁰ nəboŋ togol aKris̄to tole məhat dan nəmatan, nəboŋ toriŋi tobətah len navəlan nəmatu len nəmav.* ²¹ Len naut enan, aKris̄to eil a m̄o səhor aŋel o natəmat ideh toil a m̄o tokad nədaŋan hən na-il-a-m̄o-an. Iṽat nəhes tosəhor masuṽ hən nəhes ideh lotoləboi ləbikade, savi gagai ŋai, be evi vi sutuai.* ²² AGot eriŋ natit p̄isi len navəlan aKris̄to, ale itabtabuh lan hən beil a m̄o hən natit p̄isi m̄os nəvanuan san gail.† Esum̄an gai tovi nəkadun towol hən niben ²³ ale niben tovi nəvanuan san gail. Ale aKris̄to epul len nəvanuan san gail, gai togol natit p̄isi len naut p̄isi topul p̄isi hən natohan san.*

2

Nəmauran veveu len aKris̄to

¹ A m̄o mətumat sil nəsaban samit dan nəsa aGot toləŋoni, mai nəsaan samit gail. ² A m̄o mətovi vanuan navile eg a pan məttohusur naṽisal salito tosa. Mətugol nəsa aSetan toləŋoni. Evi aSetan toil a m̄o hən natəmat gail hən naməsav, iwol hən nəlon alat lotomətahun ləb̄igol nəsa aGot toləŋoni. ³ A m̄o gidat p̄isi datutoh maienan. Datohusur naləŋonian hən nibedato. Datugol natideh nəboruan sasa sidato mai nənauan sidat toləŋoni. Datukad nəboruan sasa enan nəboŋ lotopas gidato ale datosum̄an nəvanuan gail p̄isi am; datunor hən nəlol paŋpaŋ mai nəpanismen siGot.

* **1:20:** Psa 110.1   * **1:21:** Kol 1.16   † **1:22:** Psa 8.6.
Len nasoruan ta Kris̄ ike, aGot eriŋ natit p̄isi pipit narien aKris̄to.

* **1:23:** Kol 1.18-19

⁴ Be aGot epul hən nalolosaan mai na-ləmas-buni-an. Bathut na-biltiləmas-buni-an san toləmas masuŵ hən gidat həni, ⁵ naut kəmas dattomat len nəsaan sidato, gai igol datumaur mai aKристо. (Evi navoian aGot toviol kəmas həni ŋai tolav kuv gamito dan nəpanismen hən nəsaan samito.) ⁶ Ale len nəbonan sidat mai aKристо hum niben, aGot igol datule məhat vi lan nəmauran vi sutuai mai aKристо ale eriŋ gidat datobətah maii len nəmav. ⁷ Igole hən bəvusan navoian san len nəboŋ ta tahw vi sutuai, navoian toviol kəmas həni tosəhor bun natideh dattoləboi datbinau səhoti. Igol navoian en san imasil len natit pisi togole mōs gidato len aKристо aYesu. ⁸ Ale igol imasil maiegai: Len navoian aGot toviol kəmas həni, ilav kuv gamito dan nəsaan samito nəboŋ məttoiriŋ nəlomit len aYesu. Gamit mətsagol natideh hən mətbimakuy, evi naviolan siGot. ⁹ Datodədas datbigoł natideh hən datbikad nə-lav-kuvi-an dan nəsaan sidato. Imaienan hən asike datbələboi datbipatpat gidat məhat lan. ¹⁰ Husur evi aGot togol gidato. Len aYesu Kристо aGot igol gidato hən datbigoł nauman tovoi gail gai toutaut həni sutuai tia hən datbigoł.

Datosua len aKристо

¹¹ Sa-nəlomit tibonboŋ hən nategai ke, nəboŋ lotopas gamito, mətsavi Ju. Ale naJu gail lotoviv hən na-tiv-dalusi-an nəvanuan togole len nibelito, galit lokis gamito hən “alat ləsəkad na-tiv-dalusi-an.” Nau təlmam hən nəboŋ ta mō enan. ¹² Len nəboŋ enan mətutoh, aKристо ebuer len gamito. Mətovi metbōs gail, mətsavi nəvanuan siGot, alat a Israel. Ale mətotətan hən na-kel-gati-an gail aGot tokel mai alat a Israel, na-kel-gati-an aGot tota gat

gail len nahəsan. Mətsəkad nə-vatvat-viri-an ideh. Mətutoh len navile a pan, aGot eḅuer len nəmauran samit gail. ¹³ A mō mətutoh a tut dan aGot, be gagai mətosua mai aKristo aYesu. Len nəda hən nəmatan seKristo, aGot ilav gamit mətogəm pəpadaŋ hən gai.

¹⁴ A mō ginamit namtovi Ju mai gamit mətsavi Ju datomətahun bun gidat gabag. AYesu igol natəmat len gidato, igol gamit mətsavi Ju mai ginamit namtovi Ju datosua. Na-mətahun-buni-an tohum napisibile topəpehun gidato, igol eḅuer. ¹⁵ Len nəmatan hən niben, aYesu igol nalo seJu gail tobaŋ kelean todaŋ, səkad nədaŋan am. Igol tomaienən hən ḅigol naluṽoh toru enan arukad natəmat, arosua, naluṽoh veveu sua len gai. ¹⁶ Len nəmatan san len nəhai balbal, aYesu igol naluṽoh eru enan arosua ale igol arukad navoivoian mai aGot len natəmat. Len nəhai balbal ehum togol na-mətahun-buni-an səlaru imat, naluṽoh eru enan arsamətahun gəlar gabag am. ¹⁷ Egəm kel ur natəmat enan mai gamit mətsavi Ju məttoŋ a tut dani, ale ikel uri mai ginamit am namtovi Ju namtosuh pəpadaŋ.* ¹⁸ Len nəsa aKristo togole, gidat pisi, naJu mai nametḅos gail, datoləboi datḅegəm hən aTata Got len aNunun tosua ŋai.

¹⁹ Imaienən, mətsavi metḅos am, mətsavi vanuan naut a tut. Be mətovi galevis len alat siGot. Mətovi vanuan gail len nəbathudud siGot. ²⁰ Gidat dattokad nadəlomian, datohum naim nəvat san, gai toum həni len nəpaudesen tovi ahai pispisul mai ahai kelkel ur gail. Ale aKristo aYesu səḅon evi nəvat togol naim nəvat tohav mai tonor. ²¹ Nasuḅ esuhud hən gidato hən datḅiḅon maii len naim,

---

* **2:17:** Isa 57.19

hən naim enan ðevi məhat hən ðegəm vi naim siNasuḅ tolo. ²² Len aKристо, gamit am mətsavi Ju, aKристо esuhud hən gamit hən mətḅiḅon maii len naim toum həni, hən ðegəm vi naim aGot totohtoh lan len aNunun.

3

Nauman siPol mōs alat ləsavi Ju

¹ Bathut natenan, ginau, aPol, nutoh len naim bəbaḅis sil notoum seKристо, aYesu, husur nukel ur na-kel-uri-an san tovoi mai gamit mətsavi Ju.

² Sunḅan məttosəsəlōḅ həni tia, aGot, len navoian san, itabtabuh len ginau hən nəḅeum mōs gamito.

³ Hum nototos kəkereh həni a mō tia, aGot ikel vəhot nə-nau-utaut-an san tosusuah mai ginau.

⁴ Nəboḅ mətḅevuruḅ nəsa notomadhatosi, dereh mitinau səhot naləboian sagw hən nə-nau-utaut-an enan husur aKристо. ⁵ AGot sakel vəhoti mai naur ta sutuai, be gagai, len aNunun, ikel vəhoti mai ahai pispisul mai ahai kelkel ur san gail. ⁶ Nə-nau-utaut-an san tosusuah imaiegai ke: Len na-kel-uri-an tovoi lotodəlomi, alat ləsavi Ju mai naJu gail loḅitḅitoḅ. Galit ḅisi lukad natit ḅisi aGot totəgau gati mōs anatun gail. Naluḅoh eru en ḅisi losua hum niben aKристо, lukad ḅonḅon hən nə-lav-kuvi-an dan nəsaan aGot tokel gati a mō, ale tosarpoh len aKристо aYesu.*

⁷ Len na-voi-buni-an aGot toviol kəmas həni mai ginau len nədaḅan san, nogəm vi vanuan nau-man san hən nəḅikel na-kel-uri-an tovoi mōsi.

⁸ Ginau novi ut kəmas səhor nəvanuan ḅisi lotovi

---

* **3:6:** Kol 1.26-27

siGot. Be naut kēmas natenan, len navoian aGot toviol kēmas hēni, ilekis hēn ginau hēn nēbikel mai gamit mētsavi Ju, hēn na-kel-uri-an tovoi ke, aKристо tovi nēkadun navoian gail topul van van datsalēboi datbēlēboi sēhoti. ⁹ Ale aGot togol navile a pan mai natit p̄isi, ilekis hēn ginau hēn nēbigol nēvanuan p̄isi lēbēlēboi husur nē-nau-utaut-an egaii san, nē-nau-utaut-an tosusuani sutuai len natubatan. ¹⁰ Gagai aGot igol tomaienān hēn bēvusan namitisau tiltile san gail hēn nēmauran tonor van hēn alat lotoil a m̄o mai alat lotokad nēdaņan hēn na-il-a-m̄o-an, be savi len navile a pan.* Ale dereh leris lēboi namitisau en san hēn nēmauran tonor nēboņ lēberis alat siYesu. ¹¹ Enan evi nē-nau-utaut-an siGot sutuai tia, ale igol isarpoh len aKристо aYesu, aMasta sidato. ¹² Len aKристо mai nadēlomian dattokade lan, datolēboi datbēgēm tabtab, il len nēhon aGot, namētahwan eḅuer. ¹³ Imaienān, nukel mai gamit ke sa-nēlomit tetuhatuh hēn na-lēņon-isa-vēsa-an sagw m̄os gamito. Ao, ivoi hēn mētbēv̄iv hēni husur evi tarhēt samito.

Na-sor-tuḅ-an hēn na-lēmas-buni-an

¹⁴ Bathut togol natgalen p̄isi, notējedur, sor tuḅ vi tēban aGot Tata, ¹⁵ nēbathudud kavkav san len

---

* **3:10:** Kol 1.16. Nēboņ toke alat lotoil a m̄o mai alat lotokad nēdaņan hēn na-il-a-m̄o-an be savi len navile a pan, len nasoruan ta Kris namilen sēmasil. Hum ma tovi aņel mai aḅiltiņel lotoil a m̄o o lotokad nēdaņan len nēmav. Hum ma tovi natēmat gail lotoil a m̄o o lotokad nēdaņan len naut ideh lotosuh lan. Namilen hum ma tovi gēlar p̄isi. Husur sēmasil magenan, naut egai sakel uri ke tovi aņel o natēmat o gēlar p̄isi.

nəməv mai len navile a pan lotokad nahəsəlit lan. ¹⁶ Nusor tuŵ ke, len nəyalyalan aGot topul həni, mai len aNunun, aGot dereh teviol hən nədaŋan hən mət̃bidaŋ habat am len nəlomito. ¹⁷ Nusor tuŵ ke, bathut məttoriŋ nəlomit lan, dereh aKристо titoŋ tin len nəlomito. Nusor tuŵ ke, nələməs-buni-an tevi nəkadun nəmauran samito hən mət̃beləmləməs bun gamit gabag. ¹⁸ Nusor tuŵ ke, gamit mai nəvanuan p̃isi siGot, dereh mitikad nədaŋan hən mət̃beləboi səhot nəp̃osp̃osan, nəbəlavan, nə-sahsah-vi-məhat-an mai nə-sareh-vi-pan-an hən nələməs-buni-an seKристо. ¹⁹ Nuke mət̃eləboi nələməs-buni-an seKристо tosehōr bun nələməs-buni-an ideh am nəvanuan toləboii, hən mət̃bepul səsehōv hən nəbōruan kavkav siGot.

²⁰ Datisal suh aGot! Len nədaŋan san toum len gidato, aGot eləboi b̃igol natit gail səhōr masuŵ hən natideh dattoləboi datb̃eusi həni o datb̃inau hən b̃igole. ²¹ Gidat dattovi siYesu datisal suh nəyalyalan siGot, naur p̃isi lisal suh nəyalyalan san len aKристо aYesu vi sutuai sutuai! Ganan!

4

Nəbōnan len niben aKристо

¹ Bathut natgalenan, ginau, aPol, lotobaŋis gat ginau sil nauman notogole m̃os Nasuŵ, ginau nous gamit ke, nəp̃isal hən nəmauran samit gail tinor hən nəmauran aGot tolekis hən gamit həni. ² Nəlomit temədau, samtinau gamit səbomit ŋai; len natideh mət̃bigole hən nəvanuan gail, mətemədau lan; len nə-daŋ-b̃uri-an samito, mititoh mədau tebəlav; len nələməs-buni-an, mitidaŋ b̃ur

nañide tiltile mai naḃoruan tiltile samit gabag.*

³ ANunun aGot igol mətosua. Len nədañan samit p̄isi, mətetəgau gat naḃonan en məttofade len natəmat. ⁴ Gidat dattovi siYesu datumaiegai:

Datovi niben aKристо tosua ηai, datukad aNunun aGot tosua len gidato. Ikad nə-vatvat-vmri-an tosua, aGot tokis gidat m̄os datḃikade. ⁵ Ikad aMasta tosua ηai, nadəlomian tosua lan mai nəbaptaisan tosua lan. ⁶ Ikad aGot tosua, aTəmadat toil a m̄o hən gidat p̄isi, toum len gidat p̄isi, totoh tin len gidat p̄isi.

⁷ Be aKристо eviol kəmas hən naviolan mai gidat v̄isusua. Epəpəhun naviolan galenan tonor hən naləñonian san. ⁸ Bathut enan, natosian siGot ike,

“Nəḃoñ tovi məhat vəbar naut a məhat buni,
alat gai tosəhor galit len nabiltiḃalan, esəhar galit lovi slev san.

Eviol hən naviolan gail mai nəvanuan gail.”*

⁹ Nəḃoñ natosian enan toke “evi məhat,” namilen ke, a m̄o aKристо evi pan vi lan navile a pan.

¹⁰ AKристо tovi pan, evi gai tovi məhat, tovi məhat səhor nəmav hən ḃepul len natit p̄isi. ¹¹ Natosian enan ikele am ke, aKристо “eviol hən naviolan gail mai nəvanuan gail.”

Ale eviol hən nat-galegai mai nəvanuan san gail ke: galevis ahai pispisul gail, galevis ahai kelkel ur gail, galevis hən ləḃikel ur na-kel-uri-an tovoḃ husur aYesu len naut tiltile gail, ale galevis hən ləḃeil a m̄o, kətkəta təban alat siYesu, mai galevis am ahai p̄usan gail.* ¹² Igol natenan hən ləḃeutaut hən nəvanuan san gail m̄os nauman hən na-vi-tarhəte-an, hən

* **4:2:** Kol 3.12-13   * **4:8:** Psa 68.18   * **4:11:** 1Kor 12.28

alat lotovi niben aYesu, ləbidaŋ am len aKристо. ¹³ Timaienan vəbar gidat p̄isi datb̄ikad nābōnan len nadəlomian mai naləboian husur aNatun aGot, hən datb̄egəm matmatu am vəbar datb̄esuŋian aKристо len nāboruan san tonor buni. ¹⁴ Imaienan asike datosuŋian atuhlahutai am lotogəgel hən nənauan salito. Lohum nəwag, nəlan mai nətas tobarbar həni. Asike datupair husur naḡusanan tiltile. Asike datohusur nəvanuan gail lotokad namitisau hən nagəgərasan lotoke ləbəgəras gidato len nalibliboŋan hum tokitin, be savi nakitinan. ¹⁵ Avil len na-ləmas-buni-an datekitin mai gidat gabag, datimatmatu am tabtab hən datb̄esuŋian aKристо len natit p̄isi datb̄igole, husur aKристо tovi nəkadhute, nəvanuan san gail lovi niben. ¹⁶ Len nail-a-mō-an san igol nəvanuan san gail luḡon gəm sua, hum nənau p̄isi lotoudud mai nahudhut niben gail p̄isi.* Nəboŋ nahudhut niben lotogol nəsa tonor hən ləb̄igole, len na-ləmas-buni-an, losusupah hən ləb̄igol niben kavkav b̄imaur, b̄etibau am.

Nəboruan veveu len aKристо

¹⁷ Imagenan, len nahəsan Nasuḡ nusor idan mai gamito, nokəmaiegai ke: Samtitoh am suŋian alat lotokad nadəlomian len nagot gəgəras gail. Lodədarŋabu, nənauan salit evi naut kəmas. ¹⁸ Nəmarginobut ikabut gol naləboian salito, ale lutoh a tut dan nəmauran siGot husur natətanān topat len galito, bathut nəkadulit iḡonḡon. ¹⁹ Natideh lotogolgole nahurulit səsa lan. Ludam̄ hən naḡide

---

* **4:16:** Nənau evi nastrin̄ gail len niben nəvanuan. Galevis lorusan niben, len galevis am nəda igam husuri.

naitian taŵtaŵor biwol hæn nəmauran salito, lohusur təməhav hæn naŵide tiltile lotoβiŋβiŋal.

20 Be enan savi naŵisal seKристо tohum məttołəboi səhoti. 21 Nəboŋ gamit məttošəsəloŋ hæn nakelean husur aKристо, mətorin nəlomit lan, ale loŵusan gamito hæn nakitinan topat len aYesu. 22 Naŵide hæn nəmauran mətto Wade ta mo, naləŋonian lotosa, lotogəras gamito, lomədas nəmauran enan. Imaienan, mitikol bulani dan gamito.* 23 Mitidam hæn aNunun aGot bigol mətβiveveu len nənauan samito mai nəlomito. 24 Mitimasgəm vi vanuan veveu gail mətβikad naβoruan veveu aGot toum həni hæn mətβesumian gai. Imagenan, mitinor kitin, toh a tut dan nəsaan len naŵide aGot tohəhaŵur həni.*

25 Imaienan, mitinoŋ hæn nalibliboŋan, mitikel nakitinan mai gamit gabag, husur gidat višusua nahudhuben aYesu, datosua ŋai.* 26 Len nəlol paŋpaŋ samito, samtigol nəsaan. Sa-nəlomit tipaŋpaŋ tebəlav. Namityal satimasur lan,* 27 hæn natəmat asike βikad kas naut ideh len nəmauran samit gail. 28 Nəvanuan vənvənah satevənah am, be ivoi ke teum tidaŋ, teum hæn natit tovoi hæn navəlan gabag, hæn βeləboi βikad natit hæn βeviol həni mai alat lotomīdol. 29 Nasoruan ideh tomədas nəvanuan, samtikele. Satevivile len nabuŋomito. Mitikel nasoruan tovoi ŋai, hæn βesusupah mai nəvanuan, gol nadəlomian salit βidaŋ am. Mitikel nasoruan tonor hæn ləβeləboii mai tovi tarhəte sivan ideh am βesəsəloŋ həni. 30 Len naŵide samito samtigol aNunun aGot nələn tisa; husur aGot erin

* 4:22: Kol 3.9 * 4:24: Gen 1.26-27; Kol 3.10 * 4:25: Zec 8.16 * 4:26: Psa 4.4

aNunun len gamito, hæn tota gat nahəsan len gamito ke mættovi esan, van vəbar nəboŋ biŋol þis nəmakuvan samito.* ³¹ Mitinoŋ hæn na-mətahun-buni-an, nə-taβulol-bulosi-an, nəlol paŋpaŋ, nə-kai-walwal-an, na-sor-mədasi-an hæn nahəsan avan ideh, mai nəsaan þisi. Mitinoŋ hæn galen þisi. ³² Avil mitivoi hæn gamit gabag, nəlomit titaŋis gamit gabag, mæteruβat nəsaan samit gabag hum, len aKристо, aGot toruβat nəsaan samito.*

5

Mittoh len namial

¹ Imagenan, bathut aGot toləmas bun gamit mættovi natun gail, mitigol tətov̄ hæn aGot.* ² Naləmas-buni-an tiwol hæn gamito, nəmauran samit tepul həni. Mətesuŋan aKристо toləmas bun gidato, toviol hæn nəmauran san mōs gidato hum naviolan, hum natit gototutumav həni nəβon tosusau van hæn aGot.*

³ Be naitian tosa, nəvide tosa totaŋtaŋor þisi, mai na-ləŋon-masuŋ-an hæn natite teβuer kaskasi len gamito. Nəsaan tomagalenan ləsanor hæn nəvanuan siGot gail. ⁴ Sanor hæn mətβikel nasoruan pahsago, na-sor-melmel-an mai nasoruan sohsoh toβiŋβiŋal. Be inor hæn mətβikel nasipaan vi təban aGot. ⁵ Mitinau ləboi natesua ke, nəvanuan togolgol naitian tosa, nəvanuan togolgol nəvide tosa totaŋtaŋor, mai nəvanuan toləŋon masuŋ hæn

---

* **4:30:** Isa 63.10   * **4:32:** Mat 6.14-15   * **5:1:** Lev 19.2; Mat 5.48   * **5:2:** Exo 29.18

natite, alat lotomaienan lodədas ləbēbis len nato-
han pipihabəlan aKристо mai aGot. Lodədas ləbikad
naviolan tovoi aGot totəgau gati mōs nəvanuan san
gail. (Nəvanuan lotoləḡon masuṽ hən natite, lulotu
hən natit lotoləḡon masuṽ həni. Egəm vi got salito,
evi nagot gəgəras.)

⁶ Alat lotoke nəsaan galenan savi natideh,
salegəras gamito hən nasoruan tomaienan
nakitinan toḡuer lan. Husur nəlol paḡpaḡ siGot
dereh tibar alat ləsagol nəsa tokele sil natgalenan.

⁷ Samtitah mai galit len nəsa lotogole. ⁸ A mō
mətutoh len nəmargobut, be gagai mətovi siYesu
ale mətutoh len namial. Mititoh hum nəvanuan
hən namial.* ⁹ Husur naṽit namial topat len
gamito evi navoian, nanoran mai nakitinan gail

ḡisi. ¹⁰ Mitisab səhot nəsa togol Nasub tohəhaṽur.

¹¹ Naṽide hən nəmargobut ləsəṽan hən natideh
tovoi, mətəbulatut dan gail. Ivoi am hən mətḡikel
vəhoti ke lotosa.* ¹² Husur nagolean susuah
silatenan evi natit hən nahur sasa hən avan ideh
ḡisor husuri. ¹³ Avil nəboḡ namial tomias natit

ḡisi, nəvanuan gail ḡisi loləboi ləberis nakitinan
husuri ke tovoi o tosa. ¹⁴ Husur natit ḡisi namial
tomias gail lumasil len nakətaan sinəvanuan ḡisi.

Bathut enan ikad nasoruan sua toke,
“Gaiug gotopatmari, gilele,

gile məhat dan nəmatan,
ale aKристо temias gaiug.”

¹⁵ Imaienan, mətələḡau hən natohan samito.
Samtitoh sumian alat lototətan hən nəmauran tonor.
Avil mititoh sumian alat lotokad namitisau hən

* **5:8:** Isa 60.1-3   * **5:11:** Rom 13.12

nəmauran tonor. ¹⁶ Mitigol ke natit ĩisi mət̃bigole teliv nəvanuan gail van hən aYesu, husur len nəboŋ ta daməŋai nəvanuan lusa. ¹⁷ Imagenan samtimelmel, avil mət̃eləboi səhot nəsa Nasuḅ toləŋoni. ¹⁸ Samtetərog hən nəwain toliv gamit van hən naṽide gail lototaṽtaṽor. Avil mət̃epul hən aNunun aGot. ¹⁹ Mət̃ekəkai hususur hən nəḅe gail lotopat len nasoruan siGot mai gamit gabag. Mət̃ekəkai hususur hən nəḅe hən nalotuan gail mai gamit gabag, mət̃ekəkai maienan hən nəḅe aNunun aGot togol gail. Mət̃ekəkai, gol nəḅe len nəlomito vi təban Nasuḅ.* ²⁰ Mət̃esipa tabtab vi təban aGot aTata hən natit ĩisi, len nahəsən aMasta sidato, aYesu Kristo.

Alatmisoan gail

²¹ Mət̃eriŋ gamito len navələmit gabag husur namət̃ahwan samito len nəyalyalan seKristo.

²² Latpəhaṽut mət̃tolah, mət̃eriŋ gamit len navəlan asoamito hum mət̃torin gamit len navəlan Nasuḅ. ²³ Husur ahaṽut ehum nəkadun asoan, eil a m̃o həni; sum̃an ŋai aKristo tovi nəkadhute, ale nəvanuan san gail lovi niben, eil a m̃o hən galito. Ilav kuv galit dan nəsaan salito. ²⁴ Hum alat siYesu lotorin galit len navəlan aKristo; len naṽide tomaienən, len natit ĩisi, ivoi hən abareab gail m̃au ləberin galit len navəlan ahaṽut salit gail.

²⁵ Lalum̃an mət̃tolah, mət̃eləmləmas bun asoamito sum̃an ŋai aKristo toləmas bun nəvanuan san gail, toviol hən nəmauran san m̃os galito. ²⁶ Igol natenan hən ḅigol ləḅevi esan səḅon ŋai, ləḅinor buni. Len nasoruan siGot igol luveveu.

---

* **5:19:** Psa 33.1-3; Kol 3.16-17

Ehum nasoruan siGot tovi wai aKristo tolistov galit hēni hēn lēbiveveu.* ²⁷ Igol natgalenan hēn bēsēhar nēvanuan san gail hēn lēbēvi esan sēbōn len namēnas. Ike linor buni, liyalal, sēkad namesian o nabīṅbīṅalan o natideh tomagenan lan, sēkad natideh tosa avan ideh tolēboi bikel uri. Nēvanuan san gail lohum napēhāvūt togomah topēhas hēn bīlah, ale tokab vəkab vəsā, sēkad natideh tosa lan. ²⁸ Imagenan, lalumān mēttolah, mitimaslēmāmas bun asoamito hum mēttolēmas bun nibemit sēbomito. Naulumān ideh tolēmas bun asoan, elēmas bun gai sēbōn. ²⁹ Husur sēkad avan ideh tomētahun bun niben gabag. Ao, evēṅani, ekētkēta tēban, sumān aKristo tokētkēta tēban nēvanuan san gail. ³⁰ Ale gidat datovi hudhut gail len niben aKristo. ³¹ Husur enan, hum natosian siGot toke, “Naulumān dereh teriṅ atēman mai anan hēn bēudud mai asoan, ale aregēm sua sumān niben tosua ṅai.”* ³² Ikad natetētan sua totibau tosusuah len natosian enan notomadhatosi gagai. Be nukel mai gamit ke, evi nasoruan kēta tohusur aKristo mai nēvanuan san gail. ³³ Avil gamito, nukel tasi mai gamit ke, naulumān timaslēmāmas bun asoan hum tolēmas bun gai sēbōn, ale napēhāvūt timasputsan ahaṅvūt san len nēnauan san.

6

Gamit mēttovi lahutai, gamit mēttovi tata gail

¹ Lahutai, mitigol husur nēsa atata mai anana artokele len Nasub. Inor hēn mētbīgol bīmagenan.
² Len natosian siGot ike, “Geputsan atēmaṅ mai

---

* **5:26:** Tit 3.5   * **5:31:** Gen 2.24

anam̃ len n̄nauan sam̃.” Len nakelean todaŋ gail, enan evi namet̄akav tokad na-kel-gati-an. ³ Na-kel-gati-an imaiegai ke: ḡəb̄eputsan at̄əmãm̃ mai anam̃ len n̄nauan sam̃, “dereh natoŋan sam̃ tivoi, mai gitoh teb̄əlav len navile a pan.”*

⁴ Tata gail, samtigol nāvide tosa tabtab h̄ən ana-tumit gail n̄əlolit b̄isa van v̄əpaŋpaŋ. Avil m̄ətehis galit h̄ən l̄əb̄iyar husur nāp̄isal tonor, v̄usan galit m̄os nāvide tonor, nāpusanan eruenan aroḡəm len Nasūb̄.

Gaiug gotovi slev

⁵ Gaiug gotovi slev, gigol husur n̄əsa amasta sam̃ len navile a pan b̄ikele. Gem̄ətahw lan, len n̄əlōm̃ kitin geputsani len n̄nauan sam̃. Gigol husur n̄əsa amasta tokele hum gotogol husur n̄əsa aKристо tokele. ⁶ Gigol tabtab h̄əni, savi h̄ən b̄ebunusi ŋai, h̄əhāvur h̄ən gaiug, be len n̄əlōm̃ todaŋ len aKристо, gigole hum naslev san tohusur nal̄əŋon̄ian siGot. ⁷ Len n̄əsa gotogole, timaur m̄ətãm̃ hum gotogole m̄os Nasūb̄ savi h̄ən n̄əvanuan gail. ⁸ Gol̄əboii ke Nasūb̄ dereh teviol h̄ən nakon̄p̄urp̄uran mai gidat v̄isusua h̄ən navoian dattogole, naut k̄əmas datovi slev o datsavi slev.

⁹ Gaiug gotovi masta, gigol timagenan; gigol tivoi h̄ən naslev sam̃ gail. Sages̄əhob h̄ən naslev sam̃ ke asike b̄igol husur nal̄əŋon̄ian sam̃ gigol tisa h̄əni. Nau gati ke gaiug mai galito m̄ətukad aMasta tosua ŋai totoh len n̄əmāv, ale nāvide san ēp̄itōv van h̄ən n̄əvanuan p̄isi, ideh satile.*

---

* **6:3:** H̄ən naves 2-3, Exo 20.12; Deu 5.16. Ike: Putsan at̄əmãm̃ mai anam̃ len n̄nauan sam̃ h̄ən natoŋan sam̃ b̄ivoi, mai h̄ən ḡəbitoh b̄əb̄əlav len navile a pan. * **6:9:** Deu 10.17

Nahurabat nəḅalan siGot

¹⁰ Ikad nasoruan naməkot. Len Nasuḅ mai len nabiltidaŋan san, gaiug gidaŋ tabtab! ¹¹ Geriŋ piŋ nahurabat nəḅalan siGot len gaiug hən gəḅeil gəgat, naut kəmas nəhai tata setəmat gail mai nagərasian san gail. ¹² Husur datsəḅal mai nəvanuan lotokad nibelito. Avil datuḅal mai alat lotoil a mō, mai alat lotokad nədaŋan hən na-il-a-mō-an datsaləboi datḅeris gail. Datuḅal mai abiltidaŋan gail hən nəmargobut hən navile eg a paŋ mai nanunun nəmargobut gail, natəmat gail len naməsav. ¹³ Imagenan geriŋ nahurabat nəḅalan siGot kavkav len gaiug. Ale len nəboŋ nəsaan, dereh geləboi gəḅidaŋ ḅur alatenan lotokad nədaŋan hən nəsaan nəboŋ ləḅiḅal mai gaiug. Ale nəboŋ nəḅalan ḅinoŋ, dereh geil gəgat sal. ¹⁴ Imaienan, geil gəgat. Gepitavis nəhau tutuḅ hən nakitinan. Ale gesun nahurabat nəḅalan hən nanoran, hum nasoltia toriŋ nahurabat metəlai len nəmabun hən ḅipat gol niben.* ¹⁵ Ale len nariemḅ, gevəlas naributbut hən nautautan togəm len na-kel-uri-an tovoi hən natəmāt dattokade mai aGot.* ¹⁶ Akis gipat nadələmian hum nasilt tovi nahudhut nətarhai topat gol gaiug hən gəḅeləboi gəḅigol nəwei setəmat piŋi lotopaŋ ləḅimat.† ¹⁷ Goləboii ke aGot ilav kuv gaiug dan nəsaan samḅ, ale nə-lav-kuvi-an enan ehum nabəhad nəḅalan

* **6:14:** Isa 11.5, 59.17 * **6:15:** Isa 52.7 † **6:16:** Mat 6.13; Jon 17.15. Nasilt evi nahudhutarhai topospos lotokabut gole len nahurḅuḅuluk ale gol tomosmos. Imagenan nəboŋ gotopati eləboi ḅipat gol gaiug ale eləboi ḅigol nəhab len nəwei ideh topaŋ, ḅimat.

gotorinji len nəkaduñ. Lav naβu nəb̃alan seNunun aGot tovi nasoruan siGot hən gəb̃iβal həni.* ¹⁸ Ale len aNunun aGot, gisor tuṽ tabtab hən na-sor-tuṽ-an mai nañirian tiltile gail. Gehulahul, ale gisor tuṽ tabtab m̃os nəvanuan siGot gail p̃isi. ¹⁹ Ale gisor tuṽ m̃os ginau am. Geus aGot ke nəboŋ nəbisor, tilav nasoruan mai ginau hən asike nəb̃emətahw hən nəb̃ikel natetətan hən na-kel-uri-an tovoi aGot tokel vəhoti. ²⁰ Ginau nusor siYesu Kristo, be nutoh len naim bəbaŋis, lubaŋis ginau hən natsen gail sil na-kel-uri-an tovoi notokel uri. Nimaskel uri, sanemətahw. Sor tuṽ m̃os ginau hən nəb̃igole.

Nasudəlañian

²¹ Nuke məteləboi natit p̃isi husur ginau mai nəsa notogole. Ale aTikikus, aṽagw notoləmas buni len nadələmian, todaŋ len Nasuβ mai nauman san, gai dereh tikel ur natit p̃isi mai gamito.* ²² Husur natenan nosəvati van hən gamito, hən ke mət̃beləboi natit gail husur ginamito, ale hən b̃igol mət̃beləŋon b̃ivoi am len nələmito.

²³ Wawa gail len nadələmian, nələmit tikad natəñat. Ale na-ləmas-buni-an totah mai nadələmian, aGot aTata mai Nasuβ aYesu Kristo areviol həni mai gamito. ²⁴ AGot teviol kəmas hən navoian mai galit p̃isi lotoləmas bun aMasta sidato, aYesu Kristo, hən na-ləmas-buni-an topat vi sutuai.

---

* **6:17:** Isa 49.2, 59.17   * **6:21:** Uman 20.4

Nasoruan siGot len nasoruan ta Uluveu
The New Testament in the Maskelynes language of
Uluveu, Vanuatu
Niutestamen long lanwis Maskelynes blong Uluveu,
Vanuatu.
Le Nouveau Testament dans la langue Maskelynes de
Uluveu, Vanuatu.

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Maskelynes

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

cb9da196-fced-5a7c-9540-74db5e4270fd